

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt conceptnotitie structuurvisie schaliegas
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 614 11 15
info@brabant.nl
www.brabant.nl
IBAN NL86INGB0674560043

Onderwerp

Zienswijze op concept notitie reikwijdte en detailniveau Structuurvisie schaliegas

Geachte heer, mevrouw,

Op 28 mei 2014 hebben wij van u de concept notitie reikwijdte en detailniveau planMER Structuurvisie schaliegas (hierna: concept NRD) ontvangen. U heeft ons verzocht hier een reactie op te geven.

Het Interprovinciaal Overleg (IPO) heeft, mede namens de provincie Noord-Brabant, eveneens gereageerd op de concept NRD.

Aanvullend op de reactie van het IPO brengen wij, specifiek voor de Noord-Brabantse situatie, een aantal locatie specifieke aspecten onder de aandacht. Op 26 juni 2014 hebben we met de bestuurders van een aantal Noord-Brabantse gemeenten, de Noord-Brabantse waterschappen, Brabant Water en de Vereniging Industriewater (VIW) gesproken over de concept NRD. Het gezamenlijk standpunt van deze partijen is betrokken in onze reactie en deze zienswijze wordt dan ook namens deze partijen ingediend.

Wij verzoeken u de Noord-Brabantse zienswijze op de concept NRD, in aanvulling op de hiervoor genoemde IPO-reactie, een plek te geven bij het opstellen van het planMER Structuurvisie schaliegas.

Relatie Structuurvisie Schaliegas met Structuurvisie voor de Ondergrond (STRONG)

De Structuurvisie Schaliegas zal integraal deel gaan uitmaken van de Structuurvisie Ondergrond, De (ontwerp) Structuurvisie Schaliegas, inclusief planMER, is naar verwachting eerder gereed dan de Structuurvisie Ondergrond, met bijbehorende planMER. Dit betekent dat de beleidsvorming voor de Structuurvisie Ondergrond naar verwachting nog gaande is op het moment dat de (ontwerp) Structuurvisie Schaliegas en de planMER gereed zijn.

Datum

1 juli 2014

Ons kenmerk

3608719

Uw kenmerk

DGETM-EM/ 14085779

Contactpersoon

M.J. Biet

Cluster

Natuur en Milieu

Telefoon

(073) 681 22 98

Fax

Bijlage(n)

2

E-mail

MBiet@brabant.nl

Het provinciehuis is vanaf het centraal station bereikbaar met stadsbus, lijn 61 en 64, halte Provinciehuis, met de NS Zonetaxi en met de OV-fiets.

In de IPO-reactie wordt al verzocht om aan te geven hoe u denkt een integrale afweging van de ondergrond te borgen in de Structuurvisie Schaliegas, indien de Structuurvisie Ondergrond later gereed is. In aanvulling daarop merken wij het volgende op:

U geeft aan, dat voor zaken van Rijksbelang de ruimtelijke afweging wordt gemaakt in de Structuurvisie Ondergrond en dat rekening wordt gehouden met andere belangen. Wij vragen ons af in hoeverre deze andere belangen wettelijk kunnen worden geborgd in een integraal afwegingskader.

Datum

1 juli 2014

Ons kenmerk

3608719

Provinciale visie op duurzaam gebruik van de ondergrond

Provinciale Staten hebben op 20 september 2013 het beleid voor de ondergrond in de vorm van een visie op het benutten van de potenties in de ondergrond vastgesteld (zie bijlage). Hierin is op basis van randvoorwaarden en richtinggevend principes een voorkeursvolgorde voor de benutting van de ondergrond opgenomen, waarbij geldt dat er een goede balans bestaat tussen benutten en beschermen van de ondergrond. Wij verzoeken u om deze visie te betrekken bij de afwegingssystematiek in de Structuurvisie Schaliegas.

Ook hebben Provinciale Staten zich in een motie van 27 september 2013 uitgesproken tegen de winning van schaliegas in onze provincie (zie bijlage). Zij hebben Gedeputeerde Staten opgeroepen om (proef)boringen naar schaliegas met alle haar ter beschikking staande juridisch houdbare middelen tegen te gaan. In hun overwegingen hebben Provinciale Staten aangegeven, dat zij een forse impuls willen geven aan energietransitie en –besparing, waarbij het gebruik van fossiele brandstoffen zoveel mogelijk wordt beperkt. Hiermee is gekozen voor een duurzame toekomstbestendige energiestrategie. Gebleken is dat ook onder de Brabantse bevolking het maatschappelijk draagvlak voor het winnen van schaliegas ontbreekt. Wij verzoeken u om dit standpunt mee te laten wegen in de verkenning van nut en noodzaak en daarvoor tevens aan te sluiten bij de reacties van het IPO over maatschappelijke nut en noodzaak van schaliegaswinning (breed maatschappelijk debat over de lange termijn visie op de gehele energiemix en de maatschappelijke kosten-baten analyse (MKBA) op schaliegas voorafgaand aan het opstellen van een Structuurvisie schaliegas).

In de concept NRD ligt in het hoofdstuk over nut en noodzaak het accent sterk op economie. Noord-Brabant is een veelzijdige regio met hoogwaardige economische activiteiten en een schat aan natuurgebieden. De beschikbaarheid van voldoende schoon water nu en in de toekomst is essentieel om deze rijkdom in stand te houden. Nationaal is circa 20% van het BNP gekoppeld aan de water gerelateerde industrie. De Noord-Brabantse industrie gebruikt veel water, waarmee water in onze provincie een belangrijke economische factor is voor de nationale economie. Ook andere economische belangen (bijvoorbeeld het datacenter Rabobank te Boxtel) dienen volwaardig te worden meegewogen. Wij verzoeken u dit aspect mee te wegen in de nut en noodzaak discussie.

Uitsluitingsgebieden in relatie met drinkwaterwinning

In de concept NRD zijn criteria opgenomen op basis waarvan gebieden worden uitgesloten van schaliegaswinning. Er wordt daarbij een begrenzing aangehouden op 1000m diepte waaronder de 'bovengrondse' uitsluitingsgronden niet meer gelden.

Vrijwel de gehele bodem van Noord-Brabant is rijk aan kwalitatief uitstekend water voor menselijke consumptie. Dit biedt kansen voor een strategische drinkwatervoorraad en voor het realiseren van nieuwe winningen. Omdat eerdere onderzoeken de risico's voor de drinkwatervoorziening onvoldoende in beeld brengen heeft het IPO in haar reactie al verzocht deze grens los te laten. In aanvulling daarop verzoeken wij u tevens geen boringen toe te staan in of onder boringvrije zones rond de drinkwaterwingebieden, omdat het instellen van deze zones juist tot doel heeft om de grondwaterwinningen te beschermen. Tot slot dienen ook industriële winningen ten behoeve van menselijke consumptie meegenomen te worden in de uitsluitingsgebieden. Wij verzoeken u deze winningen ook onder te brengen in de uitsluitingsgebieden.

Op initiatief van de overheid (rijk, provincies en drinkwaterbedrijven) vindt er nader onderzoek plaats naar de ligging van strategische grondwatervoorraden voor de lange termijn en de mogelijke functie ervan als grondwaterreserve met het oog op extreme scenario's. Uit de grondwaterreserves en de dekking van de toekomstige drinkwatervoorziening moet blijken of de diep gelegen grondwaterreserves een strategische functie in de drinkwatervoorziening op de lange termijn kunnen hebben. Als dit het geval is dan is het toekennen van deze functie en passend beschermen aan de orde. Dit onderzoek is een initiatief van overheid (rijk en provincies) en drinkwaterbedrijven. Uit de verkenning van de grondwaterreserves en de dekking van de toekomstige drinkwatervoorziening moet blijken of de diep gelegen grondwaterreserves een strategische functie in de drinkwatervoorziening op de lange termijn kunnen hebben. Als dit het geval is dan is het toekennen van deze functie en "passend beschermen" aan de orde. Wij verzoeken u om bij het opstellen van het planMER hierop in voldoende mate te anticiperen.

Watersysteembelang

De Unie van Waterschappen (UvW) heeft mede namens de Brabantse waterschappen een zienswijze opgesteld. Naast deze Unie-reactie willen de Brabantse waterschappen enkele aspecten met betrekking tot het watersysteem in onze provincie accentueren.

In de concept NRD wordt onvoldoende duidelijk gemaakt op welke wijze milieueffecten op het integrale watersysteem (grondwater en oppervlaktewater) worden bepaald; grondwater is hierbij meer dan alleen een grondstof voor drinkwaterproductie of de voedingsmiddelenindustrie. Voldoende en kwalitatief geschikt grond- en oppervlaktewater is belangrijk voor natuur, ecologie en landbouw in Noord-Brabant en is daarmee een belangrijke economische factor.

Datum

1 juli 2014

Ons kenmerk

3608719

Datum

1 juli 2014

Ons kenmerk

3608719

In het planMER worden effecten beschouwd m.b.v. een voorbeeldwinning ('base case'), gebaseerd op een fictieve winning in de regio Boxtel. De representativiteit van de gepresenteerde voorbeeldwinning wordt betwijfeld. Het hanteren van een realistische winning is essentieel voor de afbakening van de reikwijdte en de optredende effecten voor het watersysteem. Aspecten die in de concept NRD onvoldoende duidelijk zijn, maar essentieel zijn voor de beoordeling van effecten:

- o *Omvang 'base-case'*: verwacht wordt dat een winningsgebied groter zal zijn dan in de gepresenteerde base-case (kan volgens de kaarten van TNO de halve provincie Noord-Brabant beslaan). De schaalgrootte heeft invloed op de milieueffecten.
- o *Proceswater*: voor het boorproces is veel schoon water nodig. De herkomst van dit water is niet duidelijk. Bij gebruik van grond- of oppervlaktewater kan een concurrerende vraag naar water ontstaan in periodes van droogte en belangen voor natuur en landbouw bedreigen. In Noord-Brabant is de waterverdeling bij droogte nu al een uitdaging.
- o *Afvalwater*: het omgegaan met afvalwater- en productiewaterstromen.
- o *Bovengrondse inrichting*: de impact van installaties, leidingen, bassins en transport op een gebied, inclusief het risico op calamiteiten en verspreiding in het milieu.
- o *Hulpstoffen*: bij het kraken van de schalielagen om schaliegas te kunnen winnen (fraccen) worden hulpstoffen gebruikt. Onduidelijk is welke hulpstoffen.

Primaire en regionale keringen

De veiligheid en overlast van grote delen van Nederland met betrekking tot overstromingen is afhankelijk van de conditie van primaire en regionale keringen, zo ook in delen van Noord-Brabant. De stabiliteit van keringen en dijken dient onder allerlei condities gewaarborgd te blijven, waaronder in situaties met extreem hoog water. In het planMER dienen effecten van schaliegaswinning, zoals trillingen en aardbevingen beschouwd te worden in relatie tot het veiligheidsniveau van primaire en regionale keringen.

In de concept NRD worden gebieden aangewezen die op voorhand worden uitgesloten van het winnen van schaliegas. We pleiten ervoor om te onderzoeken of ook grootschalige en cruciale infrastructuur, waaronder primaire en regionale keringen, als uitsluitingsgebieden aangewezen moeten worden.

Breukzones

In onze provincie komen veel natuurlijke breuken voor, dit is met name het geval in de Roerdalslenk, het gebied waar ook de Posidonia Schalie Formatie voorkomt. Wij vinden het belangrijk dat goed onderzoek gedaan wordt naar de risico's van schaliegaswinning in die gebieden, omdat dit kan leiden tot aardbevingen of onverwacht transport van vloeistoffen of gassen langs de

breuken. Wij zijn dan ook verheugd dat u in de concept NRD aangeeft in de milieubeoordeling de potentiële risico's van schaliegaswinning in relatie tot het voorkomen van breuken te beschrijven.

Daarnaast bevelen wij aan, conform de aanbevelingen van de EU-commissie om, op basis van de nog uit te werken indicatoren in het planMER, te onderzoeken welke minimumafstanden tussen toegestane activiteiten en breukzones dienen te worden gehanteerd.

Datum

1 juli 2014

Ons kenmerk

3608719

Beoordelingskader en methodiek

De gebieden die overblijven na afbakening van het plangebied (de potentieel schaliegas houdende gebieden minus de uitsluitingsgebieden), zijn mogelijk geschikt voor schaliegaswinning. Deze gebieden zijn geclusterd op basis van landschapstypen. Op basis van de kenmerken van de landschapstypen wordt de eerste stap van de milieubeoordeling uitgevoerd.

In de IPO-reactie is al aangegeven dat het uitgaan van landschapstypen alleen, te beperkt is. Het huidige en toekomstig landgebruik in deelgebieden van een landschapstype zou een duidelijke rol moeten spelen in de milieubeoordeling. Zo maakt het gebied waarin Boxtel en Haaren zijn gelegen onderdeel uit van het Nationale Landschap het Groene Woud. Wij verzoeken u om het landgebruik ook onderdeel te laten zijn van het beoordelingskader.

In het beoordelingskader is het thema 'Bodem en water' opgenomen, in hoeverre bodemopbouw en geohydrologie een rol spelen in het beoordelingskader is niet duidelijk.

Wij verzoeken u om in de definitieve NRD de methodiek inzichtelijk te maken.

Verlaten putten

Een nieuw aspect, dat niet is meegenomen in de concept NRD, is de problematiek van de oude verlaten putten. Het gaat hier om oude mijnbouwboringen, die soms dateren uit de jaren zestig, waarvan niet zonder meer duidelijk is, of de afdichting bij het verlaten van de putten wel adequaat is aangebracht. Zeker bij de putten die dateren van vóór 1964, kan dit in twijfel worden getrokken. Pas vanaf 1964 zijn er regels inwerking getreden, die voorwaarden geven hoe een verlaten put dient te worden afgedicht. Voor die tijd werd dat overgelaten aan het mijnbouwbedrijf dat de put had geslagen. Wij zijn van mening dat nieuwe boringen op voldoende afstand van deze verlaten putten dienen te worden geslagen, om te voorkomen dat het fraccen de integriteit van deze oude putten aantast. Er loopt hiernaar nog een onderzoek van KWR Watercycle Research Institute, in opdracht van Brabant Water.

Daarnaast is de verwachting van de productieduur van schaliegasputten veel minder lang is dan altijd gedacht. Dit zou er toe kunnen leiden dat in toekomst veel nieuwe verlaten putten zullen ontstaan. Het is de vraag of de integriteit van deze nieuwe verlaten putten voldoende is om op de lange termijn onze drinkwatervoorraad afdoende te kunnen beschermen. Wij verzoeken u ook dit aandachtspunt mee te nemen in de c NRD.

Onderzoek andere onconventionele brandstoffen

De structuurvisie en het MER richten zich op het (opsporen en) winnen van schaliegas. Er zijn echter ook andere vormen van onconventionele gassen en oliën, zoals schalieolie, steenkoolgas/olie. Deskundigen geven aan dat er maar weinig plekken zijn waar mature schaliegas voorkomt. Met name de Posidonia schalie formatie zou vooral mature schalie olie bevatten Wij adviseren om dit ook te betrekken in het onderzoek en de milieueffecten in kaart te brengen.

Datum

1 juli 2014

Ons kenmerk

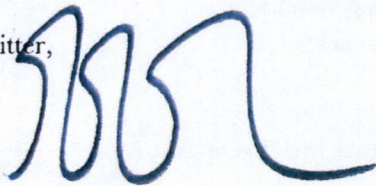
3608719

Samenvattend vragen wij in onze reactie om in de cNRD rekening te houden met de specifieke Noord-Brabantse belangen (drink)water, natuur, breukzones en landgebruik, zoals hiervoor toegelicht. Daarnaast steunen wij het IPO-standpunt over een breed energiedebat en vinden wij het van belang de problematiek met betrekking tot verlaten putten, onderzoek naar andere conventionele gassen en oliën en de visie van Noord-Brabant bij de beoordelingssystematiek mee te nemen.

Wij verzoeken u om onze reactie, die gezien dient te worden als een aanvulling op de gezamenlijke IPO-reactie, te betrekken bij het vaststellen van de definitieve NRD en basis te laten zijn bij het opstellen van de plan-MER.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

Voorzitter,

Secretaris,

